

ІННОВАЦІЇ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

У статті проаналізовано різні підходи до визначення ролі і значення інновацій у сучасному освітньому просторі; визначено сутність понять інновації, педагогічна інноватика, педагогічна творчість, педагогічне новаторство, компетентність та готовність до інноваційної діяльності магістрів освіти; висвітлено власний досвід використання модульно-контекстної технології у процесі вивчення курсу «Педагогіка вищої школи»; охарактеризовано педагогічні умови ефективності інноваційних технологій навчання студентів магістратури; окреслено шляхи удосконалення методики викладання курсу «Педагогіка вищої школи».

Ключові слова: інновація, педагогічна творчість, новаторство, модульно-контентна технологія навчання магістрів, компетентність магістра освіти, готовність до інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. Вхідження України у світовий та європейський освітній простір, інтеграційні процеси, що відбуваються в ньому потребують підвищення конкурентноспроможності фахівців, випускників вищих навчальних закладів, і зокрема магістрів освіти. Це спонукає вищі навчальні заклади до інновацій.

Оновлення сучасної системи вищої освіти і педагогічної науки визначило необхідність дослідження педагогічної інноватики як особливої галузі наукового пізнання. Інтенсивний розвиток та модернізація інноваційних процесів у сучасних умовах принципово змінюють відношення до можливості управління такими процесами, оскільки наявна стихійність цих процесів затримує розвиток практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інновацій, інноваційної діяльності розглядається науковцями України і зарубіжжя в різних аспектах: інновації в світовій педагогіці (М.В. Кларін, М.М. Іванов, С.Р. Колупаєва) та нововведення (А.І. Пригожий, Х. Барнет, Дж. Бассет); інноваційна педагогічна діяльність (В.А. Сластьонін, Л.С. Подимова, Н.В. Кузьміна, М.М. Скаткін); інноваційні педагогічні технології (Н.О. Корсунська, О.М. Пехота, С.О. Сисоєва); інноваційні підходи до організації навчання та проектування системи освіти (Д.В. Чернішевський, С.Ю. Марінчак, Т.Н. Шамова, Л.Г. Тарусова); інноваційні процеси в професійній освіті (А.І. Каташов, О.О. Кіяшко, А.Т. Токтогулов); управління інноваційними процесами (М.М. Поташник, В.С. Лазарєв, В.П. Стельмашенко) та ін.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті, як складової нашого наукового пошуку, є визначення ролі та місця інновацій у підготовці магістрів освіти, аналіз досвіду використання інноваційних технологій навчання, висвітлення власного досвіду використання інноваційних навчальних технологій.

Виклад основного матеріалу. Поняття педагогічна інноватика, інновації введено у науковий обіг відносно недавно. Їх поява зумовлена розширенням міжнародного співробітництва в галузі педагогіки. Аналіз теоретичних праць, які були до появи цього терміну доводить, що в педагогічній теорії і практиці використовувалися терміни – творчість учителя, творча лабораторія, педагогічне новаторство тощо. Термін інновації почав використовуватися з 80-х роках у дослідженнях І. Лернера, В. Беспалька, М. Скаткіна, В. Сластеніна. В їх працях цей термін не тільки застосовується, але й обґрунтовується. Педагогічна інновація – процес створення, поширення і використання нововведень для розв'язання тих педагогічних проблем, які до цього часу вирішувалися по-іншому. Педагогічна інноватика займається значним комплексом проблем педагогічної творчості [3, с. 35].

Сучасна наука дає таке визначення творчості: діяльність, що породжує дещо якісно нове, яке відрізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною цінністю. Поняття творчість пов'язано з поняттям обдарованість. Відомий український вчений,

академік В. Моляко визначає обдарованість як системне утворення, яке є координатором, регулятором, стимулятором творчої діяльності; сприяє знаходженню таких рішень, що дозволяють людині краще пристосуватися до світу оточення інших людей, самого себе.

Творчість – це процес, який відбувається у різних видах діяльності, у тому числі і педагогічній діяльності. Специфіку педагогічної творчості визначив у свій час В. Сухомлинський. Специфіка педагогічної творчості, на думку В. Сухомлинського, полягає у тому, щоб вчитель знайшов такі методи впливу, які б сприяли б перетворенню книжкових наукових ідей у свідому систему знань, почуттів і переконань. Специфіка педагогічної творчості полягає у тому, що результатом творіння, є не річ, як в техніці, не образ, як у мистецтві, а духовний світ особистості, – і це покладає на вчителя величезну відповідальність, і робить педагогічну професію соціальнозначущою.

У наукових джерелах педагогічна творчість розглядається з точки зору: оптимізації навчально-виховного процесу (Ю. Бабанський, В. Кан-Калік, М. Поташнік, Л. Рувінський, І. Раченко); як цілісний процес професійної реалізації і самореалізації педагога (С. Сисоєва); як інтегративна якість особистості (З. Левчук, Л. Лузіна); як критерій якісного становлення особистості (Н. Кічук).

На думку вчених педагогічна творчість може виявлятися у педагогічній науці і практиці на різних рівнях. Дослідницькі підходи до цієї проблеми можна поділити на дві групи: перший – визначає рівні творчості професійної діяльності досвідчених педагогів (Ю. Бабанський, В. Загвязинський). Ю. Бабанський виділяє три рівні творчості: професійна майстерність, новаторський і дослідницький рівні. Друга група вчених виділяє рівні прояву всіх учителів, які прагнуть до творчості (В. Кан-Калік, Н. Кузьміна, С. Сисоєва, І. Раченко). В. Кан-Калік виділяє такі рівні діяльності педагога щодо його вміння керувати засвоєнням знань через взаємодію з учнівським колективом: елементарної взаємодії (коли вчитель діє за методом порядку, шаблоном, без творчої переробки); рівень оптимізації; евристичний рівень (коли вчитель використовує творчі можливості живого спілкування); рівень повної самостійності щодо творчої організації навчально-виховного процесу.

С.Сисоєва визначає чотири рівні творчої діяльності вчителя: репродуктивний (працює на основі напрацьованих до нього методик, вибирає ті, що відповідають конкретним умовам його праці та індивідуальним психологічним особливостям учнів); раціоналізаторський (вносить деякі елементи до навчально-виховного процесу); конструкторський (на основі досвіду конструювання вирішення власних проблем); новаторський (працює на нових засадах) [5].

І. Раченко пов'язує педагогічну творчість з науковою організацією праці вчителя і визначає такі рівні: рівень проб і помилок; фрагментарна модернізація; планомірне удосконалення; творчий.

Особливість педагогічної творчості полягає в тому, що вона в міру розвитку науки стає більш керованою і спрямованою на досягнення оптимальних результатів і засобів. Поняття педагогічна творчість безпосередньо пов'язано з поняттям педагогічної інновації.

Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні характеризується інтенсивними пошуками нового в теорії та практиці навчання, в управлінні. Але в роботі вищих навчальних закладів інноваційні процеси розвиваються стихійно, що стримує розвиток нового, прогресивного. Випускники магістратури, що готуються до роботи у цих закладах, мають бути підготовлені до інноваційної діяльності, оволодіти педагогічною інноватикою, яка стає спеціальною галуззю наукового знання, що характеризується певним змістом, принципами, тенденціями і закономірностями розвитку.

Суперечності – джерело такого розвитку. На сучасному етапі загальною тенденцією функціонування всіх суспільних процесів є інтенсифікація, прискорення, що відбувається і на системі освіти. Саме інноваційні процеси є механізмом інтенсивного розвитку вищої школи і педагогіки. Інновації в педагогіці функціонують на рівнях створення, освоєння і втілення. Кожен з цих рівнів має свою технологію і особливості, залежні від багатьох чинників.

Інноваційні процеси зумовлюються низкою суперечностей, що відрізняються джерелом, предметним походженням, складністю. Основна суперечність розвитку системи вищої освіти – невідповідність старих методів навчання, виховання і розвитку студентів новим умовам життя. Неоднозначний розвиток науково-технічного прогресу, нових форм господарювання, соціальні та екологічні стреси викликають необхідність оновлення змісту, форм, методів і умов освіти [1, с. 323].

Стрімке зростання обсягу інформації обумовлює необхідність її аналізу та оптимального відбору. Суперечність між масою нових відомостей і межами навчально-виховного процесу створює проблему базової освіти та необхідного мінімуму знань. Постійна робота щодо відбору навчального матеріалу і його оновлення – одне з суттєвих джерел інноваційних процесів педагогіки викладання.

Соціальне замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави – це особистість, здатна творчо засвоювати знання. Це, своєю чергою, вимагає нових методів навчання, нестандартних форм виховання, індивідуального підходу до особистості, тобто більших витрат часу із традиційними, усталеними у вищій школі. Ця суперечність також спонукає до пошуків, інновацій.

Однією з тенденцій сьогодення є потреба майбутнього вчителя в оновленні психолого-педагогічних знань, інтерес до передового педагогічного досвіду.

Суперечність між можливостями особистості і дійсністю є також джерелом педагогічних інновацій. Внутрішнє занепокоєння творчої особистості, невдоволення існуючим станом викладання чи виховання спонукає до нового.

Ядром, смисловим центром, «концептом» інновацій є нова ідея, її джерелом може бути дослідницька діяльність вченого-педагога або пошукова практика вчителя, керівника, колективу школи. Хоча ця ідея технологічно матеріалізується, переноситься все ж, на думку К.Д.Ушинського, не технологія, не досвід, а саме ідея, покладена в його основу [6].

Чи можна навчити особистість творчості, пошукам нового? Одні кажуть, що це неможливо, що це дано від Бога. Інші зазначають, що не тільки можливо, а й необхідно робити вже в школі.

Ми вважаємо творчість соціальним явищем. Біологічно "задаються" лише деякі задатки, а все інше відбувається у процесі реального життя і виховання. Ю.К. Бабанський вважає, що починається навчання творчості з уміння обирати оптимальні педагогічні рішення, відбирати найкращі для даної ситуації зміст, форму, методи і засоби навчання та виховання [4]. Велике значення має створення умов для творчості: матеріальних, інформаційних, педагогічних, психологічних, гігієнічних.

Повноцінний і ефективний розвиток педагогічних інновацій можливий лише за умови їх ґрунтового теоретико-методологічного обґрунтування, оскільки на суто емпіричній основі виникає лише прожектерство, тобто нереальні для практики пропозиції. Однак, на сьогодні не розроблені ефективні методи вивчення і оцінки інноваційних процесів, які б дозволили їх регулювати, підвищуючи їх практичну користь і цілеспрямованість. З іншого боку – не всі інновації виявляються корисними, а ряд цінних за змістом інновацій не мають належно розробленого процесу впровадження. На жаль, багато розробок з проблем інновацій не базуються на цілісному, системному, комплексному підході, що призводить до однобічних рекомендацій, які важко застосовувати в реальній педагогічній практиці.

У Житомирському державному університеті головна мета підготовки магістрантів до інноваційної освіти – збереження і розвиток їх творчого потенціалу, розвиток гармонійного мислення, заснованого на поєднанні внутрішньої свободи особистості і її соціальної відповідальності, а також терпимості до інакомислення.

Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях.

До основних напрямів у підготовці магістрантів до інноваційної діяльності відносяться такі:

- введення нових принципів організації навчального процесу;
- створення принципово нових науково-методичних і навчально-дидактичних ресурсів;
- реструктуризація навчального процесу з метою раціоналізації використання навчального часу та збільшення його обсягу на самостійну роботу магістранта;
- наскрізна комп'ютеризація та інформатизація навчального процесу;
- інтенсифікація навчального процесу на основі активних методів навчання;
- введення комплексної діагностики знань магістрантів з використанням нових технологій і засобів діагностики;
- впровадження сучасних інноваційних дидактичних систем, зокрема особистісно зорієнтованої, культурологічної, креативної.

Характерною рисою оновлення педагогічної підготовки магістрів стала особистісно орієнтована освіта, спрямована на індивідуальний професійний розвиток особистості. Для її реалізації створюються відповідні умови, які забезпечать самодостатній розвиток особистості майбутніх фахівців, їх професійну культуру та самосвідомість: студент має змогу визначати зміст навчального матеріалу та форму організації навчального процесу; навчальний матеріал враховує суб'єктний досвід студента; виклад знань спрямовується на постійне перетворення набутого суб'єктного досвіду кожного студента, а не лише на розширення їх обсягу та узагальнення; активно стимулюється самооцінна освітня діяльність, зміст і форми якої забезпечують самоосвіту, саморозвиток, самовираження в ході оволодіння знаннями; контролюється і оцінюється не тільки результат, але головним чином процес учіння.

Формування і розвиток загальнолюдських якостей домінує над вузькими цілями навчальних курсів. У нашому досвіді використовується креативна система навчання, яка базується на ідеях проблемного навчання, що розвиває інтелектуальні і творчі здібності магістрантів. Цілісна система креативної освіти і самоосвіти виникає на основі принципів евристичного навчання, а творча діяльність студента охоплює не лише предметні курси, а процес навчання в цілому.

У Житомирському державному університеті з 1999 року застосовується модульно-контекстна технологія, яка ставить за мету формування педагогічної спрямованості, розвиток емоційних і морально-естетичних якостей, засвоєння знань, умінь та навичок, способів розумових дій, дійово-практичної сфери та самокеруючих механізмів особистості майбутнього фахівця.

Це технологія по орієнтації на особистісні структури – всебічно гармонійна, за характером змісту – гуманістична, навчально-виховна, за типом управління – система малих груп, за провідним методом навчання – проблемно-пошукова, творча, діалогічна, ігрова; за організаційними формами – академічна, індивідуально-групова, диференційована [1, с. 334].

Технологічний підхід у вивченні курсу "Педагогіка вищої школи" передбачає: постановку цілей, проектування, організацію навчального процесу, діагностичну і підсумкову перевірку ефективності за допомогою тестів, контрольних питань, розв'язання задач, кросвордів тощо у кожному модулі.

Логіка викладання курсу така: проектування цілей навчання, що відбувається відповідно до розробленої моделі підготовки вчителя; переведення цілей на мову практичних завдань у вигляді діяльнісного модуля, який має забезпечити перехід від навчальних завдань до професійної діяльності; реалізація моделі підготовки вчителя-вихователя у процесі викладання педагогічних дисциплін; корекція процесу засвоєння ЗУН студентами; контроль, оцінка (поточна, рубіжна, заключна) ЗУН студентів.

Ця логіка реалізується у кожному модулі (темі) курсу "Педагогіка вищої школи" через зовнішню структуру (тема, мета, обладнання, план, завдання студентам, рекомендована література, теоретичний і практичний блоки, прогнозовані педагогічні якості та вміння) та внутрішню структуру, що відображає основні рівні засвоєння ЗУН студентами, що

відповідає таксономії цілей: на рівні пізнання, розуміння, застосування, аналізу, синтезу, оцінки.

У процесі підготовки магістрів здійснюється наступність та спадкоємність, приділяється увага пошуку шляхів самореалізації, що здійснюється за допомогою розробки різних модульних блоків, програм, банків ідей, евристичних лекцій і бесід, формування психологічних понятійних тезаурусів, засвоєння множини понять, законів, категорій, теорій, концептуальних підходів. У цьому процесі важливими є методи: застосування теоретичних знань на практиці; аналізу фактів, явищ, складних систем, виявлення різних недоліків функціонування систем; діагностування, моделювання методів розвитку аналітичного, синтетичного, логічного, рефлексивного, асоціативного, продуктивного, критичного, творчого мислення; методи породження власних ідей, самостійного творчого викладання результатів власних досліджень.

У процесі вивчення педагогіки вищої школи приділяється увага спеціальним курсам розвитку різних видів мислення, пошуку різних евристичних методів (метод від протилежного, виключення зайвих даних, оцінювання надійності інформації). Когнітивний розвиток особистості визнається пріоритетним.

Евристичний підхід до пізнання реальних освітніх об'єктів приводить до виходу магістрантів за межі звичайних навчальних предметів і переходу на метопредметний рівень пізнання. На метопредметному рівні звичайне різноманіття понять і проблем зводиться до відносно невеликої кількості фундаментальних освітніх об'єктів – категорій, понять, символів, принципів, законів, теорій, що відображають певні галузі реальної педагогічної дійсності.

При конструюванні навчального метапредмету враховується можливість суб'єктивного пізнання кожним студентом змісту предмету педагогіки вищої школи. Магістрантам дається право на споглядальний, інтуїтивний, нелогічний підхід до їхнього пізнання. Такий підхід передбачає одержання магістрантами продуктів пізнання, що мають індивідуальні почуттєві вираження. Єдина для всіх магістрантів узагальнена логічна схема як результат навчання у цьому випадку не використовується, оскільки звужує межі прояву творчої індивідуальності магістрантів.

Магістранти на початку навчального року обирають теми з педагогіки вищої школи, створюють проекти, мультимедійні презентації.

Магістрант, якому дана можливість виявити себе у досліджуваному питанні, ширше розкриває свої потенційні можливості, опановує евристичною технологією діяльності, створює освітній продукт, часом більш оригінальний, аніж загальновизнане рішення даного питання. Щоб організувати евристичну діяльність магістранта, ми створюємо або використовуємо евристичну освітню ситуацію. Її мета – спонукати до позитивної мотивації і забезпечити діяльність магістранта у напрямі пізнання фундаментальних освітніх об'єктів і вирішення пов'язаних з ними проблем. Роль викладача на перерахованих етапах – організаційно-супровідна, тому що він забезпечує прийняття рішень студентами.

При визначенні змісту курсу "Педагогіка вищої школи" нами враховувалося, що в умовах жорсткої міжнародної конкуренції за оволодіння технологічними та інтелектуальними ресурсами, які створюють основу розвитку суспільства, традиційного змісту і форм вищої педагогічної освіти недостатньо. Перехід до двоциклової системи педагогічної освіти передбачає концентрацію матеріалу, спрямованого на продуктивну професійну науково-педагогічну та науково-дослідницьку діяльність, реалізацію програми підвищеного рівня складності, яка під силу найбільш цілеспрямованим і обдарованим студентам. При доборі матеріалу ми виходимо з того, що магістр має оволодіти не тільки професійними знаннями і практичним досвідом, необхідним для виконання професійних обов'язків інноваційного характеру, але й сам зміст педагогіки вищої школи має сприяти розвитку творчих можливостей особистості, активізації глибинних джерел інтелектуального потенціалу.

Результатом педагогічної підготовки магістрів освіти має бути конкурентноспроможний фахівець. Рівень його конкурентної спроможності визначається його компетентністю та готовністю до інноваційної педагогічної діяльності. Під компетентністю ми розуміємо здатність випускника магістратури застосовувати набуті знання, уміння й навички у змінних ситуаціях, наявність такого досвіду та відповідальне ставлення до виконання завдань і обов'язків інноваційного характеру.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності розглядається нами як складне, багаторівневе, багатокомпонентне утворення, що має динамічну структуру і є виявленням взаємопов'язаних мотиваційних, моральних, волевих, психічних якостей і властивостей магістранта, які у своїй сукупності забезпечують йому здійснювати продуктивно інноваційну діяльність.

Висновки. Отже, на нашу думку до основних умов ефективності інновацій можна віднести: створення позитивної мотивації, як викладачів, так і студентів до впровадження інноваційних технологій; оволодіння інноваційними технологіями викладачами ВНЗ; створення інноваційних технологій, матеріального, технічного, методичного забезпечення у вищих навчальних закладах освіти; експериментальне їх вивчення та апробація; поєднання традиційного та інноваційного навчання.

На це спрямований творчий пошук методики викладання педагогіки вищої школи, який проводився у таких напрямках: здійснення генералізації, інтеграції, збагачення змісту курсу, концентрації уваги майбутніх фахівців на вивченні його провідних ідей; збагачення змісту фундаментальних категорій педагогіки, її методологічних основ; формування у майбутніх викладачів і науковців педагогічної спрямованості; оволодіння практичними навичками і уміннями застосовувати знання у нестандартних ситуаціях; озброєння майбутніх учителів сучасними особистісно зорієнтованими технологіями навчання і виховання у ВНЗ; організація проблемних ситуацій і самостійного пошуку творчого розв'язання проблем; підготовка мікро-виступів, рефератів, проведення мікро-досліджень; використання в процесі викладання діалогу, полілогу, ділових ігор; залучення магістрів до активної участі в різних видах лекцій (лекція-бесіда, лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-конференція, проблемна лекція та ін.); побудова курсу за модульним принципом та ін.

Реалізація технологічного підходу, на нашу думку, надає можливість: створити позитивну мотивацію до педагогічної науки і педагогічної діяльності; більшою мірою реалізувати інтелектуальний потенціал кожного студента; поліпшити успішність магістрів і підготувати їх до професійної діяльності у вищих закладах освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітвицька С.С. Педагогічна підготовка магістрів в умовах ступеневої освіти: теоретико-методологічний аспект: Монографія. – Житомир: Видавництво: ЖДУ імені І.Франка, 2009. – 436 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. [за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістр. / С. С. Вітвицька]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.
3. Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки: В 2-х ч. – Київ-Вінниця, 2012. – Вип. 73. – Частина I. – 240 с.
4. Педагогика: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Под.ред. Ю.К. Бабанського. – М.: Просвещение, 1983. – 608 с.
5. Сисоєва С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня : [монографія] / С. О. Сисоєва. – К. : Поліграфкнига, 1996. – 286 с.
6. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори. –К., 1983. – Т. 2. – С. 208; Ушинський К. Д. Собрание сочинений. – В 11 т. / Ред. кол.: А.М. Егонин, Е.Н. Медынский, В.Я. Струминский. – М. – Л.: АПН РСФСР, 1950. – Т. 8. – 575 с.

Рецензент: д.пед.н., проф. Плахотнік О.В., завідувача кафедри педагогіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

д.пед.н., проф. Вітвицька С.С.

ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ИХ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТИ

В статье проанализированы разные подходы к определению роли и значению инноваций в современном образовательном пространстве; определена сущность понятий инновации, педагогическая инноватика, педагогическое творчество, педагогическое новаторство, компетентность и готовность к инновационной деятельности магистров образования; отражен собственный опыт использования модульно-контекстной технологии в процессе изучения курса "Педагогика высшей школы"; охарактеризованы педагогические условия эффективности инновационных технологий учебы студентов магистратуры; очерчены пути усовершенствования методики преподавания курса "Педагогика высшей школы".

Ключевые слова: инновация, педагогическое творчество, новаторство, модульно-контентная технология обучения магистров, компетентность магистра образования, готовность к инновационной деятельности.

Vitvitska Svitlana, doctor of pedagogical sciences, professor

ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ КАК
СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ИХ КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТИ

In the article the different going is analysed near determination of role and value of innovations in modern educational space; essence of concepts of innovation is certain, pedagogical innovation, pedagogical work, pedagogical innovation, competence and readiness to innovative activity of master's degrees of education; own experience of the use of module-context technology is reflected in the process of study of course "Pedagogics of higher school"; the pedagogical terms of efficiency of innovative technologies of studies of students of city council are described; the ways of improvement of methodology of teaching of course are outlined "Pedagogics of higher school".

Keywords: innovation, pedagogical work, innovation, module and content technology of studies of master's degrees, competence of master's degree of education, readiness to innovative activity.

natalia1104@meta.ua